

Tvistelovsbrev nr 19

Verdifastsetting

Flere regler i tvisteloven gjør det nødvendig å ta stilling til tvistegjenstandens verdi. Det gjelder blant annet avgrensning av virkeområdet for småkravsprosessen og ankesumsgrensen for anke til lagmannsretten. Regler for slike verdivurderinger er samlet i kap.17 som erstatter tvistemålsloven §§ 9 til 15.

Tvisteloven forutsetter ”*en mer intensiv prøving av verdivurderingen enn etter gjeldende rett*” hvor saksøkerens oppgave legges nær uprøvd til grunn, jf. Ot.prp. nr 51 s. 430 og NOU 2001:32 s. 808. Dette har sammenheng med at det er en risiko for at saksøkeren kan angi verdien av tvistegjenstanden høyere enn det er faktisk grunnlag for. Saksøkeren kan være fristet til å skjule hen til verdiangivelsens betydning for anvendelsen av regelverket.

I følge § 17-1 gjelder reglene om verdifastsetting når tvistegjenstandens verdi har betydning for domsmyndighet og prosessform, jf. særlig § 10-1, § 10-5 og § 29-13. Retten skal av eget tiltak ta stilling til verdien. Rettens selvstendige prøving forutsettes å kunne medføre at verdien blir satt lavere enn parten har oppgitt. Hvor grundig rettens prøving skal være er overlatt til fremtidig rettspraksis.

Reglene kommer ikke til anvendelse dersom saken for saksøkeren eller den ankende part gjelder ideelle interesser. Dette er en videreføring av gjeldende rett.

Formålet med verdifastsettingen er å komme fram til den reelle verdien av tvistegjenstanden. Utgangspunktet er den verdi det samlede krav har for saksøkeren på det tidspunkt saken bringes inn, jf. § 17-2. Loven gir ingen henvisning til hvilke verdsettelsesprinsipper som skal brukes, men overlater dette til retten. I NOU'en s. 809 er det gitt uttrykk for at prøvingen bør være begrenset til om saksøkerens verdiangivelse av kravet er noenlunde rimelig forutsatt at saksøker vinner fram fullt ut både i rettsanvendelsen og bevisbedømmelsen. Det forutsettes ikke at det skal foretas noen prosedabilitetsvurdering.

Ved avgjørelse av om småkravsprosessen kommer til anvendelse skal det gjøres fradrag for den delen av kravet som er erkjent i tilsvaret. Dette innebærer at verdien ikke kan endelig fastsettes før tilsvaret er kommet inn. Ved anke skal verdien settes til forskjellen mellom resultatet i underinstansen og den ankende parts krav når anken erklæres.

Dersom kravet gjelder annet enn penger, må saksøkeren eller den ankende part i følge § 17-2 (2) verdsette kravet. Retten er ikke bundet av denne verdiangivelsen, § 17-2 (3) og forutsettes å foreta en selvstendig vurdering. Retten kan også av eget tiltak beslutte at det skal innhentes bevis for å vurdere verdien, jf § 17-2 (4). Dette er en videreføring av tvistemålsloven § 15 første ledd annet punktum.

§ 17-3 angir hva som skal regnes med når tvistegjenstandens verdi skal fastsettes. Flere krav mot samme eller flere saksøkte i samme sak skal fortsatt legges sammen jf særlig vurderingen i NOU s. 812. Samme krav som gjøres gjeldende mot flere saksøkte, for eksempel mot en

kausjonist og hovedskyldneren, skal ikke imidlertid ikke legges sammen, jf Ot.prp. nr 51 side 431. Det samme gjelder alternative krav. § 17-3 (1) annet punktum fastslår at krav og motkrav ikke skal legges sammen. Dette er en videreføring av tvistemålslovens § 9 annet ledd.

Når det gjelder renter som er påløpt før saken reises, skal disse bare regnes med i verdifastsettingen dersom rentekravet er omtvistet, § 17-3 (2). Renter og omkostninger etter at sak er reist, skal ikke regnes med.

§ 17-4 gir særskilte beregningsregler for ytelser som skal betales flere ganger og for saker om panterett og annen realsikkerhet. Første ledd innebærer en endring i forhold til gjeldende rett. Når en ytelse skal betales et *ubestemt* antall ganger for eksempel en festeavgift, skal tvistegjenstandens verdi skal settes til 10 ganger den årlige ytelse. Når tvistegjenstanden gjelder en ytelse som skal betales et bestemt antall ganger, skal verdien beregnes ved å multiplisere antall ytelser, men ikke til mer enn ti ganger den årlige ytelsen. Annet ledd er en videreføring av gjeldende rett når det gjelder verdiberegning av panterett eller annen realsikkerhet. Fordringenes størrelse skal legges til grunn.

Rettens verdifastsetting kan i medhold av § 17-5 etter anke settes til side dersom den er i strid med reglene i kap.17. Bestemmelsen gjelder ved anke over dom på grunn av saksbehandlingsfeil og ved anke over beslutning om å nekte saken fremmet jf Ot.prp. nr 51 side 431. En dom kan ikke ankes utelukkende på grunnlag av feil ved verdifastsettingen jf § 17-5 (2).

Unighet om hvilke verdifastsettingsprinsipper som skal legges til grunn, kan bare gi grunnlag for tilsidesetting på de vilkår som gjelder for skjønnsmessige vurderinger ellers. Det faktiske grunnlag eller den skjønnsmessige vurdering må være åpenbart uriktig, og må ha ledet til en vesentlig for høy eller for la verdifastsetting. Feil ved verdifastsettingen kan ikke brukes som en selvstendig ugyldighetsgrunn mot en dom.

Problemstillinger:

1. I hvilke tilfeller kan reglene om verdifastsetting være aktuelle?
2. Hva innebærer det i praksis at prøvingen av verdifastsettelsen skal være mer ”intensiv”?

Forarbeider:

NOU 2001:32 side 808-814

Ot.prp. nr 51(2004-2005) side 430-431

Utarbeidet av lagdommer Anne Austbø